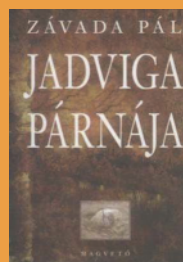

Takács Sipos Janka

Jadviga párnája, avagy száz év magány Tótkomlóson

Nagyon nehéz arra a kérdésre válaszolni, hogy melyik is a kedvenc könyvem. Vagyis, amikor feltették ezt a kérdést a múltban, azt hiszem, mindig valami mást vágtam rá. Az lenne valakinek a kedvenc könyve, amelyet újra és újra a kezébe vesz? Vagy az, amely a leginkább gondolkodásra készítette? Vagy az, amelyik a legjobban megérintette érzelmileg? Azt hiszem, ez a három dolog nem feltétlenül esik egybe, és ez ellehetetleníti a választást.

A választás alól azonban most nem tudok kitérni, így egy olyan könyvről szeretnék mesélni, amely számomra különösen fontos: Závada Pál *Jadviga párnája* című regényéről. Závada Magyarországon élő, szlovák származású író, bár pályafutását szociológusként kezdte. Szülőfalujának, Tótkomlósnak és környékének élete, története, népszokásai és nyelve mindig is érdeklődése középpontjában állt. Ez a *Jadviga párnája* olvasója számára is világos, ugyanis ez a közeg válik a regény éltető közegévé: az ottaniak furcsa, archaikus, egyben már el is magyarosodott szlovák nyelve, a regény szereplőinek anyanyelve, mely sajátos módon kel életre a regény lapjain. Egyébként a regényt lefordították többek közt szlovák és cseh nyelvre is, és a fordítók különösen leleményes módon oldották meg ennek a dialektusnak a szerepeltetését saját verzióikban.

A műben Osztatni András 1915 februárjában elkezdett naplóját olvassuk, aki épp nősülni készül. A világ legboldogabb emberének tudja magát, mivel elnyerte kedvese, a szépséges Jadviga kezét. Anyja ugyan nem repes a menyecskéért, de őt ez egyáltalán nem zavarja. Jadviga nem csak gyönyörű: művelt, okos, kifinomult és titokzatos teremtmény. Ám nem tart sokáig András felhőtlen boldogsága, ugyanis már a nászéjszakán kiderül, hogy Jadviga nem képes magát őszintén odaadni férjének: óvja előle testét és lelkét is, kifürkészhetetlen és őrzítő módon.

Amit azonban András nem ért, az az, hogy Jadviga maga is erősen küzd önmagával, saját démonai ellen, mégis minduntalan vesztésre áll. Képtelen szabadulni múltja két meghatározó férfialakjától. Az egyikük már halott: ő férje, András apja, illetve egy-

ben Jadviga nevelőapja, akihez gyanúsán gyengéd szálak fűzték a fiatalasszonyt (s aki sejthetően nem csupán nevelő-, hanem esetleg valódi apja is lehetett). A másikuk viszont igenis életben van, és nem hajlandó lemondani kedveséről még akkor sem, ha az éppen előle menekült egy nem működő házasságba... Így aztán mindenki élete felőrldik, még ha Andris megörökíti is néhány szép pillanatot, amikor felsejlik annak a reménye, hogy talán végre Jadvigával megtanulnak egymással együtt élni, egymást szeretni.

Magán a történeten kívül magával ragad az is, ahogy a könyv felépül, ahogy a történet kibontakozik, és a titkokra fény derül. Ugyanis a naplóba nem csak András ír ám! Miután ő meghal, megtalálja a könyvecskét Jadviga, elolvassa, megkönnyezi, és mintegy válaszolgat férje bejegyzéseire, levelezik vele, mintha simogató szavaival és önmarcangoló vallomásaival igyekezne jóténni mindent. Vagy ha azt nem is lehet, most, hogy már úgyis mindegy, megpróbál szembenézni az igazsággal és saját magával.

Emellett van még valaki, aki idetolokodik ezekre a lapokra: két fiuk közül az egyik, a gyengébbik, butábbik, szerencsétlenebbik, de sikerültebb bátyját túlélt Miso, aki pedig majd anyja halála után kontárkodik bele a szövegbe. Azt jegyzetekkel látja el (szlovákot fordít, méltatlankodik, magyaráz és sérelmeit teregeti elének), egybeszerkeszti ilyen-olyan módon az anyja és apja által írt részeket, majd saját nyomorúságos életéről is beszámol az utolsó, még fennmaradt oldalakon a maga apró hangyabetűivel.

A *Jadviga párnájáról* sokszor eszembe jutott egy másik, számomra kedves könyv, Márquez *Száz év magánya*. Az elején itt is minden tiszta, minden lehetségesnek tűnik és ígéretet hordoz magában, de ahogy előre haladunk az időben, újra és újra ugyanúgy és ugyanazokat a hibákat követik el, egészen addig, amíg minden elhasználódik és felemésződik önmaga pusztító ereje által... Ám minden baljósága ellenére is jó olvasni ezt a könyvet, nyelvi találmányossága, játékosága és humora pedig enyhíti sötét atmoszféráját. Nehéz volt letennem, és nem is csak egyszer vettem a kezembe.

havilap

XXIII. évfolyam, 4. szám, 2015. december

Főszerkesztő: Hodossy Gyula

Vezető szerkesztő: Petres Csizmadia Gabriella

Örökös munkatárs: Turczel Lajos

Szerkesztőbizottság elnöke:

Fibi Sándor

Tagok:

Hrbáček Noszek Magdaléna

Kalácska József

Klemen Terézia

Komzsis Attila

Krippel Éva

Novák Mónika

Pázmány Annamária

Szokol Dezső

Nyomdai előkészítés:

Václav Kinga

Gyenes Gábor

Nyomja:

Press Group s.r.o, Banská Bystrica

Kiadja:

Katedra Alapítvány

Felelős kiadó:

Hodossy Gyula

Elérhetőség:

Katedra Alapítvány

Palác Duna Palota,

Galantská cesta 658/2F,

929 01 Dunajská Streda

Tel.: 00421 (0)31 552 90 28

E-mail: katedra@katedra.skHonlap: www.katedra.sk

Bankszámlaszám: 1014769018/1111.

Kiadványunkat támogatta a Szlovák Köztársaság Kormányhivatala, a Szlovák Köztársaság Oktatásiügyi, Tudományos, Kutatási és Sportminisztériuma.

KATEDRA

mesačník

ročník XXIII., 4. číslo, december 2015

Vydatel:

Nadácia Katedra,

Palác Duna Palota,

Galantská cesta 658/2F,

929 01 Dunajská Streda

Tel.: 00421 (0)31 552 90 28

IČO: 35591609

ISSN 1335-6445 • EV: 611/08

Časopis vychádza s finančnou podporou

Ministerstva školstva, vedy, výskumu

a športu Slovenskej republiky.

Realizované s finančnou podporou

Úradu vlády SR - program Kultúra

národnostných menšín 2015.

Náklad: 2500 ks

Redakcia / Szerkesztőségünk:

Nadácia Katedra – Katedra Alapítvány.

Palác Duna Palota, Galantská cesta

658/2F, 929 01 Dunajská Streda

Tel.: 00421 (0)31 552 90 28

Honlap: <http://www.katedra.sk>E-mail: katedra@katedra.skkatedra.szerkesztoseg@gmail.com

Minden jog fenntartva.

Kéziratokat nem őrzünk meg

és nem küldünk vissza.

A címlapon Tóth Réka felvétele.

A felvételt a harmadik Minorma-men-

tortáborban készült, Rimakokaván,

2015-ben.